

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA BOHEMISTIKY

**Charakteristika mužských postav v psychologických
románech Jarmily Glazarové**

(Characterization of the male characters in the psychological
novels of Jarmila Glazarová)

Bakalářská diplomová práce

Martina Hetclová

Česká filologie – Francouzská filologie

Vedoucí práce: doc. Mgr. Erik Gilk, PhD.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem *Charakteristika mužských postav v psychologických románech Jarmily Glazarové* vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci

Na tomto místě bych chtěla poděkovat svému vedoucímu diplomové práce,
doc. Mgr. Eriku Gilkovi, Ph.D., za užitečné rady, připomínky a odborné vedení.

Obsah

Úvod	5
1 Životopis Jarmily Glazarové.....	6
2 Roky v kruhu	8
2.1 Geneze.....	8
2.2 Syžet	9
3 Vlčí jáma	12
3.1 Geneze.....	12
3.2 Syžet	13
4 Advent.....	16
4.1 Geneze.....	16
4.2 Syžet	17
5 Kritická recepce.....	20
6 Mužské postavy	26
6.1 Jméno postavy.....	26
6.2 Charakterizace postav.....	30
6.3 Partnerské vztahy.....	36
Závěr.....	42
Anotace	44
Résumé.....	45
Seznam použité literatury.....	46

Úvod

V naší diplomové práci se budeme zabývat prozaickým dílem české spisovatelky Jarmily Glazarové (1901-1977), konkrétně jejími romány *Roky v kruhu*, *Vlčí jáma* a *Advent*, vydanými v krátkém rozmezí let 1936-1939.

V první části práce se chceme věnovat především genezi výše uvedených románů, kdy se – s přihlédnutím k autorčiným osobním vzpomínkám – pokusíme vylíčit okolnosti jejich vzniku a následného vydání. Rovněž se budeme snažit shromáždit kritiky ze soudobého tisku a provést jejich zhodnocení, přičemž se soustředíme nejen na způsob, jímž recenzenti daná díla hodnotí, ale také na skutečnost, zda a jakým způsobem je v recenzích tematizováno hlavní téma diplomové práce, kterým jsou mužské postavy.

Téma mužských postav jsme pro naši práci zvolili především proto, že většina literárně-historických prací zabývajících se dílem Jarmily Glazarové věnuje pozornost zejména výraznějším ženským hrdinkám a jejich mužské protějšky jsou upozaděny.

Zaměříme se na způsob, jakým jsou mužské postavy v románech charakterizovány, jak je autorka pojmenovává, případně souvisí-li jméno postavy s jejím charakterem. Rádi bychom rovněž zjistili, nakolik jsou postavy ovlivněny autobiografickými prvky, které jsou v dílech Glazarové velmi výrazné. Jelikož všechny tři analyzované romány spojuje společné téma nerovného manželství, předpokládáme, že lze vysledovat společné rysy, případně společná témata, a to rovněž u mužských postav.

V poslední části naší práce se hodláme věnovat vztahům mezi mužskými a ženskými postavami, protože podle našeho názoru jsou partnerské vztahy v románech Jarmily Glazarové jedním z ústředních dějových hybatelů.

1 Životopis Jarmily Glazarové

Česká prozaička Jarmila Glazarová se narodila 7. září 1901 v obci Malá Skála na Turnovsku. Její matka Gabriela Proboštová pocházela z rodiny tamního zámeckého zahradníka Josefa Probošta, a dostalo se jí vychování ve Vídni. Po návratu na Malou Skálu se seznámila se zámeckým správcem Gothardem Glazarem, za něhož se později provdala. Z tohoto svazku se kromě Jarmily narodila roku 1903 ještě druhá dcera Irena.

Glazarová později vzpomínala na svou matku následovně:

„Byla něžnou, útlou, přece však pevnou osou svého domu, pravá dárkyně všeho krásného, dobrého a teplého, klidného a pokojného, co v souhrnu tvoří právě domov.“¹

Gabriela však byla nejen krásná a jemná, ale i stále nemocná. Pravým opakem vážné, starostlivé a málomluvné ženy byl její manžel Gothard, veselý a společenský.

„Klobouk v týle, dva prameny hnědých vousů okolo velkých, citlivých a náruživých úst. Jasně oči s pohledem pevným, úsměvným a mírně ironickým.“²

Idylické dětství v Malé Skále však netrvalo dlouho. U otce se projevila srdeční choroba, kvůli níž byl ze svého místa penzionován, a rodina Glazarových se přestěhovala do Prahy na Královské Vinohrady. V Praze navštěvovala Jarmila Glazarová spolu se sestrou Irenou měšťanskou školu Na Smetance, po nepřijetí na učitelský ústav v roce 1916 pak nastoupila na ústav německý, kde byla jedinou Češkou.

V únoru téhož roku zemřela její matka na tuberkulózu a o rok později se s otcem a sestrou přestěhovali do Hořic. Na podzim 1917 však zemřel i otec a nedospělé sestry přišly o veškerý majetek.

Nový domov našly v internátní hospodářské a hospodyňské škole ve slezských Klimkovicích, která v té době sloužila jako válečný lazaret. Tuto školu také dívky absolvovaly. Irena se záhy provdala za pracovníka ministerstva zemědělství, inženýra Jaroslava Dvořáka, s nímž se přestěhovala do Prahy.

¹ BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979, s. 13.

² Tamtéž, s. 14.

Jarmila zůstala v Klimkovicích. Roku 1922 si vzala o dvacet devět let staršího lékaře Josefa Podivínského, s nímž žila ve šťastném manželství dvanáct let.

Po manželově smrti v roce 1934 se Glazarová přestěhovala k sestře do Prahy, kde pracovala v kanceláři. Psychicky ovšem nezvládla přechod z intimity venkovského domu do neosobního úřednického světa a zhroutila se. Během rekonvalescence na Sázavě se rozhodla napsat vzpomínky na šťastnou dobu strávenou na Ostravsku, které vyšly v roce 1936 jako její první román, pod názvem *Roky v kruhu*.

V letech 1938-1940 vydala své další dva romány, *Vlčí jámu* a *Advent*. Autorka rovněž navštěvovala Beskydy, kde sbírala materiály pro svou národopisnou knihu, vydanou pod názvem *Chudá přadlena* v roce 1940. Naposledy v Beskydech pobývala v zimě 1944, kdy pracovala na románu *Navlékač korálů*³, který ovšem nikdy nedokončila.

Mezi lety 1946 a 1948 pracovala na velvyslanectví v Moskvě, v letech 1955-1956 byla poslankyní Národního shromáždění. Přispívala do časopisů a periodik, vydala několik knih reportáží ze svých cest do zahraničí. V roce 1959 byl Glazarové udělen titul národní umělkyně.

Jarmila Glazarová zemřela 20. února 1977 v Praze, pochována byla v Malé Skále.

³ Marie Mravcová ve své monografii *Umělecké dokumenty a romány* uvádí správný název románového torza J. Glazarové, tj. *Navlékač korálů*. Ve *Slovníku českých spisovatelů od roku 1945* (Praha: Brána, 1995) je chybně uvedeno *Navlékač korálků*.

2 Roky v kruhu

2.1 Geneze

Román *Roky v kruhu* je prvním literárním dílem Jarmily Glazarové. Původně ovšem kniha vznikala pouze pro soukromé účely a autorka měla být jejím jediným čtenářem.

Po náhlé smrti svého manžela doktora Josefa Podivínského si mladá vdova chtěla ulehčit samotu a útěchu hledala právě v sepisování vzpomínek na šťastné manželství, které trvalo celkem dvanáct let.

Sama Glazarová uvedla, že během svého manželství nikdy neuvažovala o dráze spisovatelky, ale přiznala, že byla vždy vášnivou a pozornou čtenářkou a že i její slovní zásoba byla bohatší, než bylo v dané době běžné u ženy v domácnosti. Až po vydání *Roků v kruhu* v roce 1936 v časopise *Panorama* napsala:

„Teprve když větší část knihy byla napsána, jsem si uvědomila, že tady vyrostl pod mou rukou obraz osobitého života, který by mohl poutat svou svérázností. Že je to vlastně kniha, která by veřejně oslavila pilný, obětavý a nenáročný život lékaře na venkově, která by vyprávěla o práci, o lásce a přátelství a oslavila krásu tichého života v uzavřeném prostoru domova.“⁴

Autorka vnímala svůj rukopis jako věc příliš intimní na to, aby byla zveřejněna, ovšem její švagr inženýr Jaroslav Dvořák předložil některé pasáže z budoucího románu profesorovi Václavu Tillemu. Po kladném hodnocení ze strany profesora přiměl inženýr Dvořák svou švagrovou, aby rukopis zaslala do anonymní literární soutěže, kterou pořádalo nakladatelství *Družstevní práce* spolu s *Evropským literárním klubem*.

Okamžik, kdy poprvé vypustila dílo ze svých rukou, byl pro mladou začínající autorku zcela nenadálý a ona jej následně popsala takto:

„A jak to bývá na venkovské poštovní kanceláři, pošťák přijal a zvažil balík, dal na něj nálepky, a teď si představte, že toto moje prvorozené a vlastně ještě nenarozené dítě hodil na zem. [...] Představte si, jak jsem se doslova bez dechu dívala na balík na váze, při lepení nálepek mi srdce přestalo bít, a nyní

⁴ GLAZAROVÁ, Jarmila. *O mé knize*. Panorama. 1936, 14(9), s. 138.

to první, s čím se má práce setkala, byl mocný kopanec, kterým přeletěla na druhou stranu.“⁵

Porota, která posuzovala téměř padesát literárních děl, ve složení František Langer, Josef Hora a Albert Pražák, sice nedoporučila žádné z nich do světové soutěže, ale tři díla ocenila čestným uznáním.

Jednalo se o román Benjamina Kličky *Do posledního dechu*, román *Země miluje* od Františky Pecháčkové a rovněž o *Roky v kruhu*, které byly následně vydány v nakladatelství *Družstevní práce* a přijaty s velmi příznivým ohlasem.⁶

2.2 Syžet

Próza *Roky v kruhu* je rozdělena do čtyř oddílů pojmenovaných podle ročních období (jaro, léto, podzim, zima) a skládá se z autorčiných osobních vzpomínek; netvoří tedy souvislý děj.

Vyprávění začíná první březnové ráno, kdy autorku-hrdinku probouzí její manžel-lékař cestou do své ordinace. Následně hrdinka prochází celým jejich domem, popisuje jednotlivé místnosti a seznamuje čtenáře s dalšími obyvateli své domácnosti. Jedná se o služebné, sestry Fanku a Zofku, a psy, vlčáka Zagraje a křížence Míšu.

Hned v úvodu románu je na příkladu jednoho dne podrobně popsáno fungování celé domácnosti, které se skládá ze stále se opakujících úkonů. Žena se stará o chod domu, muž se věnuje svému povolání lékaře.

„Já jsem vařila, vedla domácnost. Můj muž, kterému jsem však říkala táto, pracoval, namáhal se a pomáhal lidem ze všech sil. Starala jsem se, aby měl ve vlídném domově protiváhu všech těch nesčetných strastí, které denně a na každém kroku potkával.“⁷

Vypravěčka popisuje pravidelné cesty k pacientům, popis krajiny v okolí Ostravy doplňuje postřehy o dobových sociálních problémech, způsobených hospodářskou krizí. Jen málokdy se však dostane do města. Na tento nevšední výlet se vždy velmi těší, ale na přelidněných ulicích ji přepadá pocit opuštěnosti a někdy také záchvat antropofobie.

⁵ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány*. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 13-14.

⁶ Viz kapitola Kritická recepce.

⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 12.

Jistým vybočením z domácího stereotypu je březnová oslava tátova svátku na Josefa a také Velikonoce, kdy přijíždí z Prahy Ita, syn autorčiny sestry Ireny, a rovněž tátovy dcery – Lída s rodinou i svobodná lékařka Renáta. Dům je najednou plný lidí. Vztah táty a jeho ženy je rezervovanější, protože táta je především otec a dědeček, a tak manželka ustupuje do pozadí.

„To byla oblast, kde nebylo pro mne místa. Jiný svět, starý a mocný, pouto pokrevní. Zůstala jsem na jeho okraji, plna snahy překážet co nejméně a z pozadí starat se co nejvíce, aby náš dům byl tátovým dětem pravým a skutečným domovem, k němuž by stále cítily přichylnou příslušnost. Táta a jeho děti byli spjati a obklopeni minulostí, vzpomínkami a jinou láskou. Věděla jsem o ní a měla ji v úctě.“⁸

Na jaře rozkvétají zahrady a autorka spojuje jejich popisy s vyprávěním o životních osudech jejich majitelů, stejně jako cesty za pacienty doplňuje vyprávěním o nich i o řidiči Kasslovi. Rovněž se snaží vychovávat své malé strážníky namísto jejich rodičů alkoholiků.

V létě přijíždí z Prahy autorčina sestra Irena. Všichni se těší na její návštěvu, Ireně se dostává vřelého přivítání i díky za dárky, které všem přiváží. Společně ve třech pak jezdí za nemocnými, chodí na procházky a pečují o zahradu.

Každoročně pak Jarmila s Irenou jezdí na hory (Malá Fatra, Beskydy, Radhošť a jinam), táta přijíždí za nimi. Na horách je z něj najednou docela jiný člověk – hovorný, veselý, mladý.

Na podzim se život vrací zpět do zaběhnutých kolejí, děti začínají chodit do školy. Ožívá kulturní život v městečku: ochotníci zkoušejí novou hru, Sokol organizuje kulturní akademii a táta pořádá osvětové přednášky. Koncem října jezdívá táta na týdenní dovolenou do Prahy zavzpomínat na dobu svých studií a především si odpočinout.

Od začátku prosince se peče vánoční cukroví, slaví se Mikuláš. V prvních letech manželství tím byl táta velmi překvapen, protože tento svátek nikdy neslavil, a jeho žena se trápila, protože jí Mikuláš nic nenadělil. Později přijal táta tyto oslavy za své a vždy ochotně pomáhal s jejich přípravami.

Na Vánoce opět přijíždí celá rodina, Štědrý večer se slaví u táty, ale na Silvestra se všichni vracejí do svých domovů. Za dlouhých zimních večerů

⁸ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 91.

vypráví táta o svém životě – o dětství na venkově, studiích v Olomouci a v Praze i o prvních letech lékařské praxe. O svém prvním manželství nemluví naopak vůbec. Jarmila navštěvuje staré osamělé dámy, táta léčí zlomeniny a nachlazené děti. Blíží se ovšem jaro a táta se těší na svou oblíbenou práci na zahradě.

Začátkem března se však koloběh uzavírá tragédií – táta dostává záchvat mrtvice, kterému nakonec v nemocnici podléhá. Jeho žena se najednou ocitá docela sama. Musí opustit dům, který nyní patří dceři Renátě a do něhož se stěhuje tátův nástupce.

Zoufalá žena se musí zbavit svých květin i psů – stěhují se k tátově dceři Lídě i k různým známým v městečku. Naposledy prochází prázdným domem i zahradou, loučí se s důvěrně známým prostředím a je zcela přemožena zármutkem a bolestí:

„Což nepřijde táta za mnou sem nahoru a neprobudí mne z hrozného snu? [...] Ne, tu bolest nelze snášet, křičím, ohmatávám dveře, zeď, zábradlí, nikdo, nikdo, ani stín, ani přízrak, tak sama, tak sama. [...] Domove, domove, sbohem. Nikdy nezapomenu. Na naši zahradu, na naše květiny, na náš domov. Na tebe, na tebe, táto!“⁹

⁹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 346.

3 Vlčí jáma

3.1 Geneze

Po úspěchu *Roků v kruhu*, které měly podstatně blíže k žánru memoárového textu než k žánru románu, se Glazarová rozhodla napsat další prózu. Dílo, které by bylo skutečnou fikcí a obsahovalo románovou kompozici s psychologicky propracovanými postavami a dramatickou zápletkou. Prózu, již by autorka potvrdila svou příslušnost k fikční literatuře.

„To jsem plně chápala; tohle (*Roky v kruhu*) bylo něco zcela tak subjektivního, že by se každý člověk mohl takto vyzpovídat. A skutečně teprve druhá kniha byla věcí vykonstruovaného a vyspekulovaného příběhu. Teprve tam jsem s rozmyslem a záměrně postavila románové postavy ...“¹⁰

Ačkoli byl tedy román *Vlčí jáma* psán jako umělecká fikce, i zde vycházela Glazarová z osobních zážitků a zkušeností, které se s největší pravděpodobností pojily k ranému období jejího pobytu v Klimkovicích někdy mezi lety 1919-1922.

Ve *Vlčí jámě* se například vyskytuje postava lékaře, která se až nápadně podobá „tátovi“ z *Roků v kruhu*, a tetka Karolinka, laskavá stařenka poskytující útočiště hlavní hrdince *Vlčí jámy*, se rovněž objevuje mezi mnoha osobami zmíněnými v autorčině prvotině. Navíc mají obě prózy totožné dějiště: odehrávají na malém městě v opavském Slezsku.

Je velmi pravděpodobné, že vedle osobních vzpomínek a poznatků Glazarová při tvorbě *Vlčí jámy* čerpala i z vlastní čtenářské zkušenosti. Ve svém druhém románu se snažila o co nejvyšší míru věrohodnosti nejen při popisu prostředí, ale především při charakterizaci postav.

Glazarová potřebovala pro postavu tety Kláry dlouhotrvající nemoc s mnoha průvodními příznaky (nemoc měla trvat nejméně deset měsíců a musela končit smrtí) a obrátila se s prosbou o pomoc na známého lékaře. Ten jí po několikátýdenním bádání potřebnou diagnózu skutečně našel.

„Vymyslel pro moji Rýdlovou sklerózu ledvin se všemi průvodními znaky. Celá řada lékařů, se kterými jsem se pak setkala, mi netajila svůj podiv

¹⁰ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány*. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 14.

nad tím, jak báječně je tam stanovena diagnóza s průvodními zjevy této choroby.“¹¹

Román *Vlčí jáma*, který stejně jako svou prvotinu napsala Glazarová na své chatě na Sázavě, byl vydán v roce 1938 nakladatelství Melantrich a následujícího roku získal Cenu země české za krásnou literaturu.¹²

3.2 Syžet

Děj románu začíná ve chvíli, kdy jeho hlavní hrdinka, mladá dívka Jana, rekapituluje první den v neznámém domě u neznámých lidí, kteří se mají stát její novou rodinou. O rodiče přišla během války a nyní se přestěhovala do slezského městečka Rozvadov.

Osiřelé dívky se ujímají Robert Rýdl se svojí ženou Klárou. Robert, ke kterému Jana od začátků cítí největší sympatie, v té chvíli ještě netuší, že dívčin příchod zcela změní jeho život.

Brzy po svém příchodu je Jana plně konfrontována s blahobytem a nadbytkem, který panuje v domě Rýdlových a který ostře kontrastuje s chudobou, kterou zažila v posledních letech. Začíná si také uvědomovat věkový rozdíl mezi Klárou a Robertem a také zvláštnost jejich manželství, ve kterém spolu žijí přes dvacet let. Během večerů, kdy otčím usedá k harmoniu, je Jana uchváčena jeho hrou, zpěvem i vzhledem a probouzí se v ní něžný cit k tomuto muži.

Během dnů Jana sleduje tetinu úzkostlivou péči o manžela, její starost o to, co Robert má a nemá rád – většina těchto věcí je ovšem pouze výplodem tetiny fantazie. Večery pak dívka tráví s otčím, který ji vyučuje. Robert cítí v Janě spřízněnou duši, zatímco Klára na dívku žárlí.

Vytržení z rodinné idyly přichází ve chvíli, kdy je otčímovi nabídnuto místo vedoucího veterinářské služby v Opavě. On tuto výzvu rád přijímá, především aby zapudil nostalgické pocity, které v něm probudil Janin příchod. Klára je nejprve proti stěhování do Opavy, ale nakonec se upne na myšlenku vyššího společenského postavení a se stěhováním souhlasí. Do Opavy odjíždí nejprve sám Robert.

¹¹ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány*. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 17.

¹² Ceny země české uděleny. Lidové noviny. 1939, 47(549), s. 7.

K oživení monotónní práce dochází, když se Klára s Janou vydávají za Robertem do Opavy na každoroční Matiční den. Výlet však nedopadne nejlépe, jelikož Klářin nevkusný a nepadnoucí klobouk se stává terčem posměchu ostatních dam. Robert si konečně uvědomí, jak vypadá jeho žena v očích ostatních lidí:

„Ach Kláro, takto vypadáš očima těch druhých, takto, když člověk procitne a podívá se kriticky a neosobně jako oni. Strašná. Směšná. Ubohá.“¹³

Několik dní po těchto událostech Robert poprvé projevuje Janě něžné city, ale také oznamuje Kláře své rozhodnutí odjet pracovat do Prahy, což Jana vnímá jako jeho útěk od tety.

Když jednou Robert přijíždí pozdě v noci, běží mu rozradostněná Jana naproti a on ji poprvé políbí. Jakmile však objeme Kláru, uvědomí si Jana, že otčím patří jiné ženě. Dívka navíc pochybuje o plánovaném stěhování do Opavy, Robert ji však ujišťuje, že k němu opravdu časem dojde.

Jana si naplno přiznává, že otčím miluje, a tímto citem se trápí čím dál víc; i kvůli tetě, jíž se cítí být zavázána a u níž se objevují první známky nemoci. Přesto tvrdošíjně odmítá návštěvu lékaře. Na Štědrý den si Jana s otčím vzájemně vyznávají lásku:

„Jejich ústa se spojí, pomalu, pevně, dlouze. Celý dům zatajil dech. Ani šelest se neozve, jen vlny jedlové vůně obechvívají minutu zázraku. Pak se ústa rozdělí a náruč povolí. Dva noví lidé tu stojí, kteří právě prošli planoucí branou nového života.“¹⁴

Otčímův plánovaný návrat do Prahy vyvolá u Kláry novou nevolnost. Lékař konstatuje srdeční neurózu, ale soukromě sděluje Janě, že jde o nemoc vážnějšího rázu způsobenou stářím.

Nový Robertův dopis způsobuje tragédii. Otčím oznamuje, že nemůže nyní odjet z Prahy a oddaluje datum stěhování na podzim. Pro Kláru to znamená obrovské zklamání a z rozčilení dostává záchvat mrtvice. Jana si uvědomuje, že to ona rozvrátila klidné manželství Rýdlových. Nedokáže však zradit muže, kterého miluje.

Robert je přivolán naléhavým dopisem. Nevypadá vůbec dobře a nakonec Janě odhaluje příčinu svého stavu. Má nemocné srdce a lékaři mu

¹³ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, s. 73.

¹⁴ Tamtéž, s. 143.

předpovídají jen půl roku života. Nechce proto uchvátit pro sebe Janinu lásku, nechce, aby jej milovaná dívka musela ztratit. Stačí mu vědomí, že jej miluje:

„Stejně jsi mne vykoupil, můj malý Ježíšku. Víím, že jsi mne měla ráda, Jano, a že bys mi byla dala štěstí. Nechci víc. Nepřijmu víc. I tak jsi jedinou krásou a jedinou radostí mého života.“¹⁵

Klářin stav se zhoršuje. Často ji nyní navštěvuje lékař, i kvůli Janě, ke které od počátku chová něžné city. Nakonec dívku požádá o ruku, ona jej však odmítá, protože nemůže opustit tetu a otčíma. Láska k Robertovi jí dává sílu vydržet všechny tetiny rozmary.

Robert odjíždí kvůli náhlé epidemii do Opavy. Loučí se pouze s Janou, jelikož Klára ve svém zhoršeném zdravotním stavu už nic nevnímá. Druhý den telefonuje z Opavy jeho kolega a oznamuje Janě, že Robert toho dopoledne ve své pracovně zemřel. Zoufalá Jana nechává tetu na chvíli samotnou. Po návratu zjišťuje, že Klára mezitím zemřela, aniž by se dozvěděla o manželově smrti. Zcela vyčerpaná dívka omdlévá.

Když se probere, je u ní přítomen lékař a vítá ji do nového života. V novinách vychází zpráva o Robertově smrti, ve které se píše i o skonu tety Kláry. Jejich manželství je i nadále považováno za příkladné a vzorné, čemuž dodává důvěryhodnosti i společná smrt.

¹⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, s. 175.

4 Advent

4.1 Geneze

Třetí román Jarmily Glazarové se od jejích předchozích dvou děl značně odlišuje. Obsahuje složitou retrospektivní kompozici s mnoha baladickými prvky a psychologie hlavních postav je prokreslena pečlivě a do hloubky. Zcela jasně zde také nad popisem autorčiných osobních prožitků převažuje fikce.

Děj *Adventu* se již neodehrává v maloměstě na Ostravsku, jak tomu bylo v případě *Roků v kruhu* a *Vlčí jámy*, nýbrž v horské oblasti Moravskoslezských Beskyd, které se Glazarová věnuje i v národopisném dokumentu¹⁶ *Chudá přadlena*.

Není náhodou, že po dopsání románu *Vlčí jáma* se autorka vydala hledat inspiraci a nové náměty právě do Beskyd. Už na svých vycházkách po okolí Klimkovic vídala panoramata horských pásem a spolu se sestrou Irenou každoročně podnikala několikadenní výlety do hor. A konečně, jak dokazuje zmínka v *Rocích v kruhu*, také z okna své ložnice měla výhled na mnohé ze známých beskydských vrcholů:

„Za střechou na obzoru modrá se rozeklaná křivka: Lysá hora, Ondřejník, Čertovy mlýny a Radhošť.“¹⁷

První dva pobyty v Beskydech je možné datovat do let 1938-1939. Román *Advent*, který byl dopsán v říjnu roku 1939, vznikl, stejně jako později *Chudá přadlena*, přímo v místech, kde se jeho děj odehrává.

Modelem pro románovou hrdinku Františku se pak autorce stala gazděna Vašutová, na jejíž usedlosti Glazarová v Beskydech pobývala a se kterou udržovala písemný styk až do šedesátých let 20. století. Paní Vašutová přišla na usedlost bez majetku, zato s malým synkem a byla provdána za výrazně staršího vdovce.

Přesto však nelze hlavní hrdinku *Adventu* považovat za biografickou postavu, neboť jak Glazarová později uvedla, chtěla v postavě Františky

¹⁶ BURIÁNEK, František. Doslov. In: GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 207.

¹⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 9.

prostřednictvím literární typizace obecně postihnout těžký úděl beskydských horalek:

„V těch zadních horách byste našli stovky František, stovky žen, které stejně dřou jako tažná zvířata až do posledního dechu, mlčí, beze slova odporu vůči mužům [...]. Stovky František, které nikdy nenajdou sílu a odvahu vzepřít se. Často se uvažovalo nad osobou Františky a nad její trpností. To však byl právě charakteristický rys beskydských horalských žen, tahle trpnost.“¹⁸

Román vyšel na konci roku 1939 v nakladatelství Melantrich. Není bez zajímavosti, že když byla Glazarová o několik let později dotázána, které ze svých děl považuje za nejlepší, jmenovala právě *Advent*.¹⁹

4.2 Syžet

Děj románu *Advent* se odehrává během jediné prosincové noci, kdy zoufalá hlavní hrdinka hledá svého ztraceného syna, přičemž se jí ve vzpomínkách odvíjí celý její předchozí život.

Františka Plesníková vyrůstá v chudé rodině beskydských horalů spolu se svými osmi sourozenci. I přes matčin nesouhlas se zamiluje do Jana z Polany, který však záhy umírá při nehodě v lese, a Františka zjišťuje, že s ním čeká dítě. Je zoufalá, protože být svobodnou matkou představuje pro ženu obrovskou hanbu.

Přichází na svět malý Metoděj a Františka, přemožena láskou ke svému právě narozenému synovi, je odhodlána podstoupit jakoukoli oběť, jen aby mu mohla dopřát všechno, co ona jako dítě postrádala, třebaže pro to musí tvrdě pracovat.

Po několika těžkých letech Františka dostává službu v myslivně u revírníkových. Tam se poprvé setkává nejen s blahobytem, ale především se zájmem a laskavostí. V myslivně se Františka také potkává s Jurou Podešvou, nejbohatším sedlákem v okolí. Tomu se mladá hezká dívka zalíbí a Jura jí nabídne sňatek. Františka nejprve váhá, ale nakonec na naléhání matky a kmotry se sňatkem souhlasí. Především proto, že jí sedlák slibuje existenční zajištění pro Metoda.

¹⁸ MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1987, s. 52.

¹⁹ BURIÁNEK, František. Doslov. In: GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 200.

Krátce před svatbou se Františka vydává na návštěvu k Podešvovi. Statek na Javorové je neudržovaný a v nepořádku, navíc daleko od lidí. Františka se tam rovněž setkává s děvečkou Rozínou, o níž se povídá, že je Podešvovou milenkou. Ten však tyto zvěsti odmítá. Při odchodu ze statku je Františka pronásledována Rozíninými nevybíravými nadávkami.

Během svatebního obřadu dává manželka Podešvova syna Františce okázale najevo své pohrdání, vidí v ní jen zlodějku, jež okradla jejího manžela o rodinný majetek. Po svatební hostině si Podešva konečně svou manželku i s jejím synem odváží domů:

„Anděl však je nedoprovázel voláním ochranných křídel. Františka poznává kamení, o které klopýtala na svém útěku. Poznává okna, která slyšela řinčet pod Rozíninou pěstí. Vidí strmý les, který ovíjí cesta dokola, a kterým letěla střemhlav, Rozínu v patách.“²⁰

Rozína se nové selce neustále vysmívá a pomlouvá ji a Jura se přitom zastává spíše děvečky než své manželky. Nakonec sděluje Františce, že Rozínu nemůže propustit, protože nedostává plat, nýbrž má po skončení služby slíbeno vlastní hospodářství. Po hádce s Rozínou opouští Františka s Metodem statek, ale Jura je přivádí zpět.

Malý Metod je neustále terčem Jurových i Rozíniných nadávek a nové problémy zažívá i Františka, neboť Rozína vidí její rostoucí vliv na muže a snaží se Františku před gazdou ještě usilovněji zstudit a zesměšnit. Podešva jí v tom nijak nebrání, protože má z Rozíny ve skutečnosti strach. Františka je zcela zoufalá a přeje si zemřít.

Poté, co ji Jura obviní z krádeže, Františka opět utíká. Spolu se synem zůstávají ve svém bývalém domově, protože to je jediné místo, kam nedoléhají Rozíniny pomluvy. Té se totiž podařilo Františku zahanbit před celou vesnicí a lidé si o mladé ženě myslí, že je blázen. Jura však posílá manželce dopis, ve kterém ji prosí o návrat a v němž se nazývá věrným manželem.

Krátce po návratu na statek jej ovšem Františka přistihuje, jak na seníku souloží s Rozínou. V té chvíli je natolik zhnusená životem, že se odhodlá utopit ve studni. Metod však matku od tohoto činu odradí. Jura se za své provinění ani neomluví a ještě své ženě vyčítá, že v sobě nemá dostatek pokory:

²⁰ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 78-79.

„Ne, pokory neměla Františka v tom nenávistném odporu, kterým se zmítala, kterým byla naplněna po okraj. [...] Pokory nebylo ve vášnivých slibech, které si dala pro Metoda a pro jeho budoucnost, když už se pro něho zapřáhla v osličí žernov a když už pro něho musí žít. Nový den našel novou ženu na Javorové.“²¹

Nešťastná žena začíná chápat, že Metod, pro kterého si přála lepší život, bude nakonec zřejmě jen námezdní dělník, protože se nechce učit. Začíná se toulat, krade a Františka jej navíc přistihne, jak kouří doutník. Matčino domlouvání ani výprask na něj nijak nepůsobí.

Františka si uvědomuje, že pro svého syna udělala vše, co mohla, ale přesto ve výchově selhala, a začne k synovi cítit zášť. Sotva však Metod uteče znovu, tentokrát za ledové prosincové noci, probouzí se ve Františce opět mateřská láska. Vyčítá si, že je vším vinna jen ona sama a připomíná si dobré vlastnosti nejen u svého syna, ale také u Jury. Jediný, komu Františka při svém zpytování svědomí nedokáže odpustit, je Rozína.

Mladá žena je odhodlána si s manželem o všem promluvit, ale když Jura prohlásí, že by bylo lepší, kdyby Metod umrzl, probudí se v ní znovu vztek a nenávist. Konečně se odhodlá ze všeho obvinít Juru a Rozínu, kteří jsou tímto jejím výbuchem nemálo překvapeni. Sledují Františku při jejím zoufalém hledání syna až na seník, kde Metoda nakonec opravdu nalezne.

Odvádějíc syna do bezpečí spatří Františka hlavy Jury a Rozíny. Domnívá se, že je to vidina, která ji pronásleduje od chvíle, kdy je spolu přistihla na seníku, a mrští jejich směrem rozžatou lucernu. Aniž by se ohlédla, vchází spolu s Metodem do domu a netuší, že seník shořel a Jura s Rozínou v něm zahynuli.

²¹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 145.

5 Kritická recepce

Kniha *Roky v kruhu*, prvotina do té doby neznámé autorky, byla kritikou přijata veskrze pozitivně. Karel Beneš ve své recenzi nazvané *Román životní pohody*, jež byla otisknuta v *Panoramatu* ještě před samotným vydáním knihy,²² označuje Jarmilu Glazarovou za pozoruhodný talent a *Roky v kruhu* nazývá radostným objevem, který přináší kladné hodnoty a ukazuje sílu lásky a porozumění.

„Neboť křísí v nás víru v dobrého, uceleného, pevného a statečného člověka, znovu objevuje krásu a velikost všedního života a romantické hrdinství dnů, prožívaných v přísné kázni a v úplné odevzdanosti práci a povolání.“²³

Optimismus, silný sociální smysl, lidskost a víru v člověka zobrazené na stránkách této knižní prvotiny vyzdvihuje také Miroslav Rutte v *Národních listech*:

„Není mnoho knih, v nichž by bylo tolik víry v člověka, i při znalosti všech jeho slabostí, a tolik prosté, nehonosné, za to tím intenzivněji zářící lásky.“²⁴

Ačkoli *Roky v kruhu* popisují zcela obyčejný rodinný život a až s téměř pedantskou přesností zaznamenávají všechny domácí činnosti, nevyznívají jako příběh o malichernostech. Alespoň tomu tak je podle Bohumila Polana v *Literárních novinách*:

„Před banalitou titěrně odhalovaného soukromí skvěle spisovatelku ochránil dar zářivého vidění, které nejobyčejnější a zároveň nadmíru důležité úkony a události čistě prosvěcuje, takže například popis předsvátečních příprav v kuchyni dává barvu a lesk úžasně prosté a přitom intenzivní poesie.“²⁵

Tento názor s Polanem sdílí i Josef Strnadel, který v závěru své stručné recenze v *U Bloku* uvádí:

„Vyprávění autorčino, jež neplýtvá slovy ani se nešňoří do stylistických kraje, má ukázněný živý tok, citový důraz, má hloubku i vzduch a jen málokdy

²² Karel Beneš byl externím spolupracovníkem nakladatelství *Družstevní práce*.

²³ BENEŠ, Karel. Román životní pohody. *Panorama*. 1936, 14(8), s. 123.

²⁴ RUTTE, Miroslav. Kniha o domově, lidech a zemi. *Národní listy*. 1937, 77(27), s. 5.

²⁵ POLAN, Bohumil. Tři romány životní víry. *Literární noviny*. 1937, 9(12), s. 2-3.

sklouzává do povrchní popisnosti.“²⁶

Kladné hodnocení recenzentů zcela jistě znamená umělecký úspěch *Roků v kruhu*, uvážíme-li, že Glazarová neměla až do jejich vydání žádné zkušenosti s literární tvorbou. Přesto se však debutantce podařilo napsat kvalitní dílo i s tak banálním tématem, jakým je šťastné manželství. Kniha vznikla především z autorčiny potřeby vyprávět o milovaném manželovi, jehož portrét dokázala podat velmi přesvědčivě. Její vyprávění navíc není nijak sentimentální, naopak je naplněno hlubokým citem.

Lze rovněž předpokládat, že na pozitivním přijetí *Roků v kruhu* měl výrazný vliv historický kontext, v němž byla kniha poprvé vydána. V roce 1936 sílí pocit ohrožení ze stále narůstající agrese nacistického Německa, etické zákony pozbývají svého významu. Vlivem militarizace a probíhajících válečných konfliktů ještě před vypuknutím druhé světové války klesá hodnota lidského života takřka k nule. A právě v této době se objevuje dílo, které obrací svou pozornost k tradičním hodnotám, jimiž jsou rodina, vzájemná láska a porozumění. Připomíná úlohu domova coby bezpečného přístavu a oslavuje všední život i uspokojení z dobře vykonané práce.

Román *Vlčí jáma*, který vyšel o dva roky později a který *Rokům v kruhu* dějově přechází (jak neopomenul poznamenat Karel Sezima ve své recenzi v časopisu *Lumír*), byl kritikou posuzován podstatně přísněji.

Zcela nekritická je pouze právě Sezimova recenze, zaměřená poněkud jednostranně. Klade důraz na přírodní podání příběhu, podle Sezimy vlastní ženám bohatě citově založeným, a celkově vyzdvihuje především citovost, něhu a lyrismus tohoto románu.

„Vyvolává se své skladnosti realitu jako živou vodou skropenou a pracuje k tomu i příznačnými prostředky. Stylizačním uměním sdělným jako vůně: větou smyslně hudebnou a rytmickou, osobitým výrazem podivuhodné názornosti a postřehové novosti, řídkým, ale srostitým a zas podle potřeby zduchovělým příměrem a metaforou.“²⁷

Stejně jako tomu bylo v případě *Roků v kruhu*, i tentokrát se autorce podařilo velmi barvitě a věrohodně vylíčit nejen vnitřní svět jejích protagonistů, především v případě hlavní hrdinky Jany, ale i prostředí, v němž

²⁶ STRNADEL, Josef. Jarmila Glazarová: Roky v kruhu. *U Blok*. 1937, 2(1).

²⁷ SEZIMA, Karel. Z nové tvorby románové. *Lumír*. 1939, 65(2), s. 91-93.

se postavy *Vlčí jámy* pohybují. Zde autorka velmi dobře využívá kontrastu mezi interiérem a přírodou, aby co nejvíce zdůraznila bezútěšnost a ponurost domu, který se pro hrdiny románu stává pastí.

S kladným ohlasem se setkalo také nevšední zobrazení milostného propletence, který v podání Glazarové nepředstavuje banální manželský trojúhelník:

„Není to tedy frivolní manželský trojúhelník, žádní cizoložná aféra románová. Je to krutý zápas dívčí lásky, zrozené ze soustrázně s druhou stranou a těžce bojující s lítostným soucitem ke třetí.“²⁸

Naneštěstí však většinu vydařených uměleckých záměrů zastínilo vyznění románu, které většina kritiků, v čele s A. M. Píšou a Benjaminem Jedličkou, zcela oprávněně považuje za hlavní slabinu *Vlčí jámy*, jelikož v něm autorka dala přednost levnému, optimistickému happy endu ve stylu červené knihovny:

„Spisovatelka však velmi ublížila svému líčení tohoto zvláštního světa samoty, marné touhy, utkvělých představ a deziluze, když k těmto bakchanáliím smutku, vyznívajícím zkázou a zánikem, připojila kazatelsky optimistický obrázek Janiny milostné idyly, přinášející jí perspektivu nového šťastného života, umělecky nepotřebný a nežádoucí.“²⁹

Skutečnost, že se Glazarová v závěru nedokázala vyhnout nevhodnému sentimentu, značně snižuje kvalitu jejího díla. Tím spíše, že stejně jako ve *Vlčí jámě* je tomu i v následujícím románu *Advent*, vydaném na podzim roku 1939.

Jeho zakončení považuje Karel Polák za myšlenkově nezvládnuté a postrádá u něj hlubší společenský smysl. Kritizuje časté používání synonym „vidina“ a „přelud“ a konec nazývá pouze prozatímním.

Benjamin Jedlička vytýká románu také přílišnou obraznost, při popisu přírody téměř pohádkovou, v líčení Františčina utrpení naopak legendisticky majestátní. V závěru *Adventu* pak podle něj Glazarová sklouzává do literární konvence:

„Také dějové zakončení románu, kde zlo mizí najednou ze světa za tak nebesky příznivých okolností pro hrdinku, chová v sobě nebezpečný zárodek

²⁸ SEZIMA, Karel. Z nové tvorby románové. *Lumír*. 1939, **65**(2), s. 91-93.

²⁹ JEDLIČKA, Benjamin. Román nerovného manželství. *Lidové noviny*. 1938, **46**(271), s. 5.

řešení konvenčního, které značně kompromituje a zlehčuje tragiku minulého osudu.“³⁰

Přesto však lze román *Advent* považovat za umělecky nejhodnotnější prozaické dílo Jarmily Glazarové. Autorka v něm spojuje prvky psychologické, baladické i národopisné, navíc je *Advent* ozvláštněn i netypickou kompoziční výstavbou, výborným způsobem stupňující dramatickosti příběhu. Podle Benjamina Jedličky Glazarová důmyslně propojuje minulost s přítomností:

„Tato zpětná metoda, vyličivší nejprve románový děj takřka u jeho samého vyvrcholení, vede nás stupeň po stupni zpět k jeho kořenům, aktualizujíc minulost v žáru pohnutého a dramaticky napjatého stavu přítomného. Ve světle takového slovesného postupu se nám obzvláště ukazuje výrazně úzká a neodtržitelná spojitost celého života člověka, kde minulost nezapadla, nýbrž žije dál v lůně přítomnosti.“³¹

Glazarová v *Adventu* rovněž velmi uváženě využívá valašského nářečí, které nijak nebrání porozumění textu a zároveň vhodně dokresluje atmosféru románu. Dokazuje to mimo jiné i zařazení ukázek z románu do rubriky *Zlaté klasy ze sklizně letošní i minulých* vedené v časopise *Naše řeč* Karlem Sezimou a nabízející ukázky z prózy:

„[...] zvláště vospělé buďsi výrazovou jadrností a plastikou, nebo hodnotami hudebními a rytmickými, na doklad tvárlivosti naší mateřštiny jako jazyka urozeného plemenem i světově kultivovaného.“³²

Karel Polák pak na stránkách *Kritického měsíčníku* hodnotí jazyk románu *Advent* přímo s nadšením:

„Neboť s touž virtuozitou, jakou nacházíme u Bezručě, přechází tato jadrná mluva dialektická v řeč spisovnou, aniž přitom ztrácí na obrazivé síle. Naopak. Jako by dotčením rodné půdy nabrala antaiovské moci, roste v důsažnou metaforiku, plnou a hutnou, neotřelou a přece lahodnou, srozumitelnou a přece objevitelskou.“³³

Problematikou postav, které se věnuje tato práce, se recenze zabývají spíše okrajově. Postavy jsou tematizovány nejčastěji v případě, kdy kritikové

³⁰ JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky. *Lidové noviny*. 1939, 47(271), s. 3.

³¹ Tamtéž, s. 3.

³² SEZIMA, Karel. Zlaté klasy se sklizně letošní i minulých. *Naše řeč*. 1940, 24(5-6), s. 157-160.

³³ POLÁK, Karel. Jarmila Glazarová: *Advent*. *Kritický měsíčník*. 1940, 3(1), s. 131-133.

reprodukují děj recenzovaného románu, jak to činí například Václav Pekárek v *U Bloku*:

„Do tohoto bezdětného manželství zabloudí schovanka Jana a mezi ní a otčímem mění se sympatie v lásku. Rýdl si uvědomuje propast mezi sebou a starou svou ženou a jako studánka žíznivému na poušti počne se rýsovat možnost nové skutečné lásky.“³⁴

Případně se v recenzích objevuje charakteristika některé z hlavních postav, zde konkrétně taty z *Roků v kruhu*:

„[...] je to krásný typ zralého muže, jenž všude pomáhá obětavě trpícím a navštěvuje neúnavně své nemocné, jimž není pouze lékařem, ale i přítelem a zpovědníkem. Lékař lidumil a vroucí Čech, připomínající v mnohém rysu prof. Jedličku, jenž nese těžce lidskou bídu a jemuž je domov, žena, zahrádka a květiny záštitou před jejím mrazivým dechem.“³⁵

Způsob, jímž jsou postavy v románu vykresleny, vzbuzuje větší pozornost pouze v případě *Vlčí jámy*. Benjamin Jedlička zde kritizuje ztvárnění postav Roberta Rýdla i Jany:

„Postavy zvěrolékaře Rýdla a schovanky Jany se poněkud blíží místy typům idealizovaných hrdinů, působících jako autorčina desiderata, leckde jsou také trochu přesentimentalizovány.“³⁶

Václav Pekárek navíc negativně hodnotí i apolitičnost Roberta-politika.³⁷ Tuto výtku však lze považovat za neopodstatněnou, jelikož politická kariéra Roberta Rýdla není tématem románu a Jarmila Glazarová nepíše *Vlčí jámu* jako politicky angažovanou prózu.

Naopak kladné hodnocení kritiků si zaslouhuje především psychologické prokreslení postavy tety Kláry, které Píša považuje za vynikající³⁸ a Jedlička k němu v *Lidových novinách* píše následující:

„Zato však portrét paní Kláry s celým služebným a služebnickým okolím je zachycen s otřásající pravdivostí ve vší své pošetilosti, podezřívavosti a tyranské sobeckosti zestárlé ženy obklopené blahobytem a pohodlím a při tom vnitřně rozhárané a žijící z iluze. Souhrn těchto výjevů, které skládají

³⁴ PEKÁREK, Václav. Jarmila Glazarová: Vlčí jáma. *U Blok*. 1938, 3(3), s. 210.

³⁵ RUTTE, Miroslav. Kniha o domově, lidech a zemi. *Národní listy*. 1937, 77(27), s. 5.

³⁶ JEDLIČKA, Benjamin. Román nerovného manželství. *Lidové noviny*. 1938, 46(271), s. 5.

³⁷ PEKÁREK, Václav. Jarmila Glazarová: Vlčí jáma. *U Blok*. 1938, 3(3), s. 210.

³⁸ PÍŠA, Antonín. Vypravěčka ženina údělu – Vlčí jáma. In: *Stopami prózy*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 242-245.

dokonalou studii ženství a mají v sobě básnický krutou přesvědčivost, je nejsilnější stránkou knihy.“³⁹

³⁹ JEDLIČKA, Benjamin. Román nerovného manželství. *Lidové noviny*. 1938, **46**(271), s. 5.

6 Mužské postavy

6.1 Jméno postavy

Typologie jména literární postavy podle Daniely Hodrové⁴⁰ rozlišuje dva základní druhy: postavu se jménem a postavu bezejmennou. Romány Jarmily Glazarové jsou často inspirovány skutečností, objevují se v nich reálně žijící osoby, autorka se navíc snaží o co nejvyšší míru věrohodnosti a autenticity. Z těchto důvodů v analyzovaných prózách dominují postavy nesoucí jméno, nejčastěji křestní jméno i příjmení. Je tomu tak u dvou ze tří mužských protagonistů, pouze v autorčině prvotně se setkáváme s hlavní postavou prakticky bezejmennou.

V *Rocích v kruhu* autorská vypravěčka nazývá svého manžela jednoduchým apelatívem „táta“. Jelikož jde o prózu silně autobiografickou, lze předpokládat, že toto pojmenování tvoří právě jeden z autobiografických prvků.

Ze stejného důvodu si poučený čtenář může jednoduše dosadit namísto „táty“ jméno autorčina manžela, tedy Josefa Podivínského. V knize samotné se objevuje pouze tátovo křestní jméno, a to jen na třech místech. Poprvé nepřímo, kdy vypravěčka zmiňuje oslavy tátova svátku:

„Den před tátovým svátkem bylo plno utajovaných příprav. [...] Před lety býval předvečer svatého Josefa slaven daleko okázaleji.“⁴¹

Podruhé tátu nazývá jménem vypravěččina sestra a konečně potřetí jeho jméno nacházíme na samém konci knihy, kdy je táta už mrtev a jeho žena jej naposledy oslovuje nářeční variantou jeho křestního jména:

„Jen to strašné ticho, jen srdce, srdce už nebije. A oči, oči se musí zatlačit. *Juzku*, tvé krásné, tvé drahé oči.“⁴²

Fakt, že vypravěčka nazývá svého muže „táta“, velmi přesně vystihuje jejich vzájemný vztah. Ovdovělý lékař se oženil s o třicet let mladší ženou a stal se jí manželem i otcem zároveň. O svou manželku starostlivě pečuje, má pro ni otcovské pochopení, ale zároveň je jejich partnerský vztah velmi intimní,

⁴⁰ HODROVÁ, Daniela. Jméno postavy v románu. In: *...na okraji chaosu...* Praha: Torst, 2001, s. 599-619.

⁴¹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 66.

⁴² Tamtéž, s. 343.

manžel je pro vypravěčku tím nejbližším člověkem, což dokládá právě ono nesmírně důvěrné oslovení.

Třebaže i v románu *Vlčí jáma* lze nalézt autobiografické prvky, titulní mužská postava je zcela fiktivní a její jméno je dílem autorčiny fantazie. Jméno Robert Rýdl lze označit za všední, na první pohled nemotivované, bez zvláštní vazby ke svému nositeli. Jedná se o jméno neliterární, které má působit realisticky a věrohodně.⁴³ I tady je však možné najít jistou spojitost mezi jménem a postavou.

Celé jméno i příjmení Robert Rýdl se totiž skládá pouze ze čtyř slabik, což v kombinaci se specifickou zvukovou stavbou (obsahuje čtyři likvidy, z toho třikrát hlásku „r“) působí velmi rozhodně a energicky. Okamžitě navozuje dojem, že patří člověku velmi odhodlanému a aktivnímu. Starosta a politik Rýdl takový skutečně je, především ve své práci:

„Má za sebou řadu vyhraných hospodářských a politických bojů. Po všechny léta čelil národnostnímu útlaku úřadů i průmyslových závodů, které dávaly větší díl obživy celému kraji. Sám, jako Atlas, nesl na své šíji ten svůj ostrov češství a udržel jej nad propastí. [...] Pohnul celým krajem k upisování podílů, přednášel, agitoval, vysvětloval ode vsi ke vsi, dům od domu. [...] Síle jeho vůle nebylo možno se protivit, kouzlu jeho přesvědčivosti se nedalo odolat.“⁴⁴

Kromě toho křestní jméno Robert nelze v době, v níž se příběh odehrává, považovat za běžné, tím spíše na slezském venkově, odkud Rýdlova postava pochází. Je to patrné už ze srovnání se jmény jeho sourozenců: Blažej, Ondřej, Hedvika, Marie (Maryka). Jako by už od počátku byl předurčen k vyššímu společenskému postavení a životnímu úspěchu. Protože je to právě Robert, kdo odchází na studia do Vídně, stává se zvěrolékařem a nakonec i uznávaným politikem, zatímco jeho sourozenci se nedokáží vymanit z rodinného prostředí a dál přežívají v chudobě.

S představou vzdělaného, úspěšného muže značně kontrastují deminutiva a dětinské přezdívky, jimiž svého manžela nazývá Klára. Oslovením jako *bobeček*, *chlopeček* nebo *tajtrlíček* dává Klára najevo svůj nadřazený vztah k Robertovi. Stále jej vnímá jako toho koktajícího mladíka,

⁴³ HODROVÁ, Daniela. *...na okraji chaosu*. Praha: Torst, 2001, s. 604.

⁴⁴ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, s. 40.

který přišel do městečka, jemuž ona svým mateřským zájmem prokazovala zvláštní přízeň a kterého mohla snadno ovládat. Zaslepena sobeckou láskou si nedokáže přiznat, že svými přezdívkami manžela vlastně zesměšňuje, tím spíš, užívá-li je na veřejnosti.

Přestože ve *Vlčí jámě* Glazarová důsledně dodržuje pojmenovávání postav, setkáváme se zde i se zcela bezejmennou postavou lékaře. Tato postava nemá v ději románu nijak zásadní úlohu, její funkci přesně vystihuje autorkou zvolené pojmenování. Do domu Rýdlových přichází skutečně pouze jako lékař, především kvůli Janě. Jeho role nabývá na významu až v závěru románu, kdy významně ovlivňuje život hlavní hrdinky:

„Ruce v bílých rukávech se rozklenou nad Janou a oči se dívají zblízka do její tváře. Jana vztáhne ruce. [...] ‚Miluji Janu a Jana má ráda mne. Květiny kvetou, plynou řeky, svítí slunce i měsíc. A láska je nejkrásnější boží dar. Jano, děvčátko, vítám vás doma.‘“⁴⁵

Ve svém třetím románu se Jarmila Glazarová rozhodla přesunout děj z prostředí Slezska do oblasti valašských Beskyd. Této geografické změně přizpůsobila i jazyk prózy: její postavy promlouvají valašským nářečím, kterým jsou ovlivněna i jejich jména.

Jméno i příjmení mužského protagonisty Jiřího Podešvy lze stejně jako v případě Roberta Rýdla označit za všední a nemotivované, s tím rozdílem, že v *Adventu* se vyskytuje pouze nářeční varianta Podešvova křestního jména Jura, a to nejen v přímé řeči postav, ale i v pásmu vypravěče.

Postava Podešvy je ovšem namísto jména často označována apelativy „sedlák“ nebo „gazda“, případně kombinací jednoho z apelativ a příjmení. Glazarová tím klade důraz na Podešvovo společenské postavení, které je pro děj románu zásadní.

„Gazda Podešva dovede věru vyždímat z lidí největší výkon.“⁴⁶

Podešvovu nadřazenost autorka zdůrazňuje právě užitím výše uvedených apelativ, zatímco hlavní hrdinku, chudou dívku, nejčastěji nazývá pouze jejím křestním jménem Františka.

⁴⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, s. 216-217.

⁴⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 120.

„Gazda usedne vpředu, opratě volně v jedné, bič v druhé ruce. Vzadu Františka objímá paží svého chasníka, který se k ní blízce tulí, zvědavý na všechno, co bude, i s troškou bázně před novým, neznámým světem.“⁴⁷

⁴⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 78.

6.2 Charakterizace postav

Většina literárně-teoretických studií zabývajících se problematikou postavy nabízí dva základní typy. Třebaže pojmová označení se různí (setkáváme se například s označením *plochá* a *plastická* postava⁴⁸ či *postava-definice* a *postava-hypotéza*⁴⁹), rozdíl mezi danými typy je totožný. Zatímco postava *statická*, případně *jednoduchá* v průběhu vyprávění nijak nepodléhá psychologickému vývoji a jedná předvídatelně, postava *dynamická* (*komplexní*) má naopak dispozice jednat neočekávaně a v průběhu vyprávění se vyvíjí.⁵⁰

V románech Jarmily Glazarové se setkáváme především s postavami komplexními, mezi které lze zařadit i všechny tři mužské protagonisty. Jako postavu jednoduchou je možné označit pouze lékaře z *Vlčí jámy*, který je ovšem postavou vedlejší.

Postava táty z románu *Roky v kruhu* má svůj předobraz ve skutečně žijící osobě autorčina manžela, doktora Josefa Podivínského, proto u ní nacházíme značné množství autobiografických prvků. Mezi ně lze zařadit tátovo křestní jméno,⁵¹ specifický vztah mezi tátou a jeho výrazně mladší manželkou a konečně také okolnosti tátovy smrti.

Vzhledem k tomu, že Jarmila Glazarová na románu pracovala bezprostředně po manželově náhlém skonu, je z *Roků v kruhu* jasně patrné silné citové zaujetí, které je nejvýraznější právě u tátovy postavy. Tuto skutečnost ještě umocňuje fakt, že román je vyprávěn v první osobě postavou tátovy manželky, nesoucí naopak autobiografické rysy autorčiny.

Veškerá charakterizace táty je podávána prostřednictvím vypravěčky a je tedy značně subjektivní, což je patrné už z pouhého popisu tátova vzhledu:

„Ve svém vlajícím bílém plášti, v ruce noviny a dopisy, oháněje se proti přívalům lásky, zdravil mne svým krásným, jasným pohledem, po všeka léta vždy stejně láskyplným a dobrým. Ty oči byly tátovou hlavní krásou, ač byl

⁴⁸ FORSTER, Edward M. *Aspekty románu*. Bratislava: Tatran, 1971, s. 69.

⁴⁹ HODROVÁ, Daniela. ... *na okraji chaosu ...: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001, s. 544.

⁵⁰ KUBÍČEK, Tomáš, Jiří HRABAL a Petr A. BÍLEK. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. Praha: Dauphin, 2013, s. 67.

⁵¹ Více viz kapitola Jméno postavy.

vůbec pěkným mužem. Ramenatý, statný, s hezkou bílou hlavou a ušlechtilým obličejem.“⁵²

Právě tátovy oči jsou frekventovanou metaforou pro charakteristiku jeho povahy, vypravěčka je označuje za jasné, teplé, dobrotivé a vlídné. V jejím popisu tátova charakteru je rovněž přítomna značná míra idealizace, jelikož u něj nacházíme pouze pozitivní vlastnosti.

Táta v románu vystupuje jako obětavý, chápavý lékař, ke kterému pacienti rádi přicházejí a svěřují mu svá trápení. On sám je svému povolání zcela oddaný, nikdy neodmítne pomoc, třebaže se za ni často nedočká žádné hmotné odměny, ba naopak, sám se přihlašuje k dobrovolné péči o nezaměstnané, kterou nechtějí ostatní lékaři vykonávat. K potřebným vyjíždí vždy ochotně i v noci, neváhá cestovat ani do těch nejvzdálenějších vesnic a na odlehlé samoty.

Je rovněž oddaným a věrným manželem, v jehož blízkosti se vypravěčka cítí bezpečně. Málokdy však projevuje své city, je málomluvný a vůči ostatním rezervovaný. Nevyhledává společnost, má rád svou samotu a klid. Od náročného povolání si jezdí odpočinout do Prahy, města svých studií, kde může chodit ulicemi zcela neznámý a nikým nepozorovaný. Pouze během každoročního výletu do hor, spolu s manželkou a její sestrou Irenou, odkládá svou masku a stává se jiným člověkem: hovorným a duchem mladým.

Obraz táty, jak jej podává vypravěčka, je sice barvitý a podrobný, stále však zůstává zprostředkovaný a neúplný. Čtenáři jsou dostupná pouze fakta známá vypravěčce, nemá přístup k tátovým myšlenkám a dozvídá se jen velmi málo informací o jeho minulosti a předchozím manželství.

Z tohoto důvodu není v některých případech zcela zřejmá motivace tátova jednání, především jeho usilovné snahy izolovat svou ženu od okolního světa. Lze se pouze domnívat, že jej k tomuto rozhodnutí vedly obavy způsobené nepříjemnou životní zkušeností, snad předčasnou ztrátou první manželky.

Při tvorbě svého druhého románu se Glazarová rovněž inspirovala vlastními zkušenostmi, přesto však ve *Vlčí jámě* převažuje umělecká fikce. Román je navíc vyprávěn z perspektivy neosobního, objektivního vypravěče.

⁵² GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 14.

Fiktivní postava Roberta Rýdla se v některých rysech tátovi z *Roků v kruhu* podobá. Také on si za své povolání vybral službu lidem. Ačkoli původně vystudoval veterinární lékařství, nakonec nachází své poslání v roli starosty a vlastence.

Neústupně – a nakonec úspěšně – bojoval za stavbu železnice, která by městu zajistila spojení se zbytkem země, pomohl zřídit v Rozvadově hospodářskou školu, čímž ještě více posílil význam doposud opomíjeného městečka. Je uznáván jako spolehlivý rádce, kterého při nedělní promenádě všichni obyvatelé Rozvadova uctivě zdraví. Za svůj neúnavný boj s rakouskou vládou je respektován prakticky celým Slezskem, po vzniku nové republiky se mu za to dostává cti být povolán do čela zemské veterinární služby.

Jediný ucelený popis Robertova vnějšího vzhledu podává Jana ve svém vánočním vyprávění o třech mudrcích, v němž s otčímem ztotožňuje postavu krále Melichara. Z tohoto popisu je navíc patrné, že Robert se tátovi podobá rovněž fyzicky:

„Melichar je veliký a silný, tmavé vlasy daleko nad čelem. Má tmavé oči, které jsou hluboké a vlídné. A černý plnovous, který zakrývá jeho rudá ústa.“⁵³

Robertovo manželství je však podstatně komplikovanější, manželka Klára navíc není jedinou ženou v jeho životě.⁵⁴ Jindy energický a cílevědomý Robert je v otázce vztahů naopak velmi nerozhodný, kvůli čemuž jeho touha po lásce nikdy nedojde naplnění.

Prostřednictvím vypravěče je čtenáři zprostředkováván přístup k informacím o Robertově strastiplném dětství a mládí, čímž se ještě více zdůrazňuje kontrast s Klářiným životem plným blahobytu a jsou objasňovány důvody Robertových profesních a politických ambicí.

Coby chlapec a později mladý muž zakusil Robert hmotný nedostatek i posměch kvůli své koktavosti. Jelikož je humanista, který člověka považuje za jednu z hlavních hodnot ve světě, snaží se ze všech sil pomáhat a zlepšovat životní úroveň lidí ve svém okolí, právě kvůli své neradostné životní zkušenosti.

Ve *Vlčí jámě* se objevuje mnohem více přímé řeči než v předchozím románu a čtenář má přístup k myšlenkám postav. Díky tomu je zcela jasná motivace jejich jednání, stejně jako lze u postavy Roberta snadno odhalit

⁵³ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, s. 141.

⁵⁴ Více viz kapitola Partnerské vztahy.

rozpor mezi vnějším chováním a myšlením, například když leží v posteli vedle Kláry a myslí přitom na Janu:

„Ach, Kláro, odpusť mi mou nelásku a nesrdečnost, jsem člověk a přišlo na mne neštěstí. Nejsem bez srdce, chápu a vím, jak ti je, ale za tebou, vedle mne, nade mnou, všude, všude je Jana, opřená zády o dveře, s velkýma očima, vyprázdněnýma ranou tvého příchodu.“⁵⁵

Postava lékaře pak představuje kontrast k Robertovi. Objevuje se až ve druhé třetině románu a jelikož se jedná o postavu vedlejší, vypravěčka o ní mnoho informací nesdělí. I přesto však není nijak složité odvodit, že se jedná o přímou paralelu k tátovi z předchozí prózy. Tyto dvě postavy mají totožné nejen povolání, ale také životní osudy a určité charakterové vlastnosti:

„Doktor, vdovec, samotář. Nelidsky uzavřený člověk, nelidsky zaštitěný hladkou zbrojí bez štěrbinky, do které by vnikl rozleptávající klep. Jak žije? Jaké má tajné neřesti? Jak to, že jeho zdravé a statné tělo, že jeho kvetoucích čtyřicet let nezná milostných nástrah?“⁵⁶

Lékař má upřímný zájem o své pacienty, snaží se být za všech okolností příjemný a vlídný. K nemocným dochází s vytrvalou pravidelností, třebaže v mnohých domácnostech není právě vítán, a podle svých možností a zkušeností se snaží pomoci.

Lékařův narůstající zájem o Janu je po většinu děje možné sledovat pouze prostřednictvím jeho myšlenek, jelikož muž dlouho nedostává příležitost odhalit dívce své city. Při ojedinělé letní procházce konečně žádá Janu o ruku. Dívka jej však odmítá, mísí se v ní soucit s otčímem a nově vznikající náklonnost k lékaři, což je opět vyjádřeno pomocí metafory očí:

„Ty modré, ty čisté, jasné a průhledné, láskyplné oči. A ty černé a zmučené, zející propasti otčímových očí v Opavě, na terase stavenišť.“⁵⁷

Mužský protagonista, kterého nacházíme v románu *Advent*, se od předchozích postav výrazně liší. Ačkoli je Jura Podešva stejně fiktivní postavou jako Robert Rýdl a je rovněž vdovec jako táta i lékař, pochází ze zcela rozdílných společenských poměrů.

⁵⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, s. 99.

⁵⁶ Tamtéž, s. 88-89.

⁵⁷ Tamtéž, s. 203.

Je sedlák a nelze jej považovat za vzdělaného člověka. Jeho hospodářství se nachází na samotě v horách, Jura navíc na statku dlouhou dobu žije pouze se svojí milenkou, děvečkou Rozínou a nijak nevyhledává styky s jinými lidmi. Je však relativně bohatý, což mu dodává značné sebevědomí. S méně majetnými horaly z okolí jedná z pozice silnějšího, díky svému majetku rovněž přesvědčí ke sňatku chudou dívku Františku.

Popis Jurova zevnějšku je podáván právě Františčiným prostřednictvím a proměňuje se podle toho, jak mladá žena sedláka vnímá. Před svatbou, kdy ještě netuší, co ji na Podešvově statku čeká, si muže idealizuje:

„Když se v neděli odpoledne vracela z Mečového, stál na můstku u cesty. Ve vysokých lesklých botách, v kožichu, černou beránčí čapku na hlavě. Nebyl veliký, ale takový statný a svěží. Hnědé oči podivně teple a jasně zářily nad hustým prošedivělým plnovousem.“⁵⁸

Po letech manželství, během nichž se od manžela dočkala jen nedůvěry a ponižování, jej vnímá už docela jinak:

„A Jura a jeho nespolehlivé, malé černé oči. Ty jeho nečisté, spleené vousy, mezi kterými dlouhý jazyk lape po kapkách, jazyk, který vypadá nestoudně a odporně. [...] Jeho špinavé kalhoty, nikdy ne zcela zapjaté. Celé jeho tělo, pokryté tmavou srstí a nikdy docela čisté. Jeho nohy. Jeho krákoravý, věčně svárlivý a věčně dotčený hlas – ach záští, záští, nenávist!“⁵⁹

Oproti předchozím charakterům, u nichž je vždy přítomná určitá míra idealizace, u Jury Podešvy naopak převažují negativní rysy; lze jej dokonce označit za zápornou postavu. Za všech okolností jedná ve svůj prospěch, mladou manželku i jejího malého syna využívá především jako levnou pracovní sílu. Žencům na poli nedopřeje ani chvíli oddechu v obavě, že by kvůli jejich promarněné práci přišel na mizinu.

Čtenář má sice jen omezený přístup k Podešvovým myšlenkám, ale sedlákově pokrytectví je jasně patrné z rozporů mezi jeho slovy a jednáním. Obviňuje manželku z krádeže a za své podezření se jí neomluví, ani když zjistí svůj omyl. Dopis pro Františku podepisuje slovy „věrný manžel“, krátce poté jej však manželka přistihuje při souloži s Rozínou. Zbabělý sedlák má z rázné a

⁵⁸ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 54.

⁵⁹ Tamtéž, s. 194.

drzé děvečky strach, proto se nikdy neodváží dát před ní přednost Františce, byť Rozína téměř nikdy není v právu.

Další výrazné téma, které (kromě nerovného manželství) spojuje tři hlavní mužské hrdiny, je smrt. Ve všech románech se shodně objevuje až v samém závěru, ale její okolnosti se liší stejně, jako se liší mužští protagonisté.

Tátova smrt je náhlá a nečekaná. A třebaže umírání trvá dlouho a tělo bojuje celých čtyřicet hodin, smrt přichází po relativně dlouhém, šťastném a bezezbytku naplněném životě. Milovaná žena u táty vydrží až do konce a její ruka zatlačí jeho oči, když už je po všem.

Robert Rýdl umírá sám ve své kanceláři, daleko od domova a milované ženy. Pro něj je smrt vysvobozením z těžké nemoci, z prázdného života, který se nakonec stal utrpením. Nešťastná Jana se smutnou zprávou dozvídá pouze po telefonu, shodou okolností právě ve chvíli, kdy opuštěna ve svém domě umírá i Klára.

Smrt sedláka Podešvy přichází nešťastnou náhodou z rukou jeho manželky, pro niž se ovšem stává osvobozením. Nenáviděný manžel umírá v plamenech seníku společně se svou milenkou a smrt v jeho případě představuje jistý druh spravedlivého trestu.

6.3 Partnerské vztahy

Ve všech analyzovaných románech vystupují jako hlavní hrdinky výhradně ženské postavy. Tuto perspektivu zvolila Glazarová zřejmě zcela přirozeně. Pro mladou začínající autorku bylo nepochybně snazší podat příběh tak, jak na něj nahlížela ona sama, tedy ženskýma očima. *Roky v kruhu* proto mají autorskou vypravěčku, do temného světa *Vlčí jámy* je nahlíženo optikou mladé dívky Jany a *Advent* je rovněž vyličen z perspektivy protagonistky Františky.

Ženských postav je v díle Jarmily Glazarové také podstatně více než mužských. Táta, Robert Rýdl i Jura Podešva jsou ve svých domácnostech jedinými muži a své životy prožívají obklopeni ženami – manželkami, služkami, v tátově případě také dcerami.

Tato osamocenost však mužům v ryze ženském světě zajišťuje výlučné postavení. Jsou svrchovanými pány ve svých domácnostech, uctívání služebnými, oddaně opečováváni milujícími manželkami, někdy až příliš.

Třebaže se všechny tři romány odehrávají vždy v odlišné době i prostředí, mají společné jedno výrazné téma, kterým je věkově nerovné manželství. Autorka zpracovává tento námět různými způsoby, v *Rocích v kruhu* i *Adventu* vystupuje výrazně starší muž, v případě *Vlčí jámy* je tomu naopak.

Ačkoli muži ve společnosti zastávají různá postavení, jejich primární role v příběhu je totožná: role manžela. Obětavý lékař táta, významný veřejný činitel Robert Rýdl i sedlák Podešva jsou v první řadě manželé, avšak každý z nich přistupuje k této roli zcela odlišným způsobem.

Vzorného, téměř ideálního manžela představuje především táta v *Rocích v kruhu* a svým způsobem i Robert ve *Vlčí jámě*, naopak špatný manžel je reprezentován Jurou Podešvou v *Adventu*. A stejně jako jsou odlišní tito tři muži, jsou rozdílná také jejich manželství.

Manželství táty a jeho ženy Jarmily je jako jediné založeno na vzájemné rovnosti. Táta se ujal osiřelé mladé ženy, nabídl jí bezpečný přístav ve svém domě a věnoval jí svou lásku a péči. I přes značný věkový rozdíl bere Jarmilu jako rovnocennou životní partnerku, důvěřuje jí a nemá před ní žádná

tajemství. Přijímá Jarmilu takovou, jaká je, a nesrovnává ji se svou zemřelou první manželkou. Spolu s novou ženou začal i nový život:

„Pro mne měl táta lásku novou. Stejně velkou, stejně vroucí a hlubokou, ale zcela jinou.“⁶⁰

Naproti tomu Roberta Rýdla zahrnuje jeho o šestnáct let starší žena Klára až přehnanou péčí, kterou se snaží především zajistit si nadvládu nad manželem. On je k manželce vázán vděčností, protože jen díky jejím finančním prostředkům získal společenské postavení, které mu pomohlo realizovat jeho plány, a alespoň zpočátku svou poddanskou roli téměř dobrovolně přijímá.

Bohatý sedlák Jura Podešva se naopak pokouší pomocí svého majetku ohromit prostou a výrazně mladší Františku. Když jí nabízí manželství, nemyslí ani tak na dívčino dobro, jako spíš sám na sebe, jelikož jej přitahuje Františčin svěží půvab:

„Sedlák vzdechne vzrušeně a uchopí Františčinu ruce: ‚Co ty to nevíš, jak jsi hezká? Jaké máš oči a zuby a vlasy? Si pěkná, kulatá jak nejkrásnější jalovička. Co sem řa, děvča, uhléd, nemóžu ani spať. Všade sa mi stavjáš, vidím řa v jizbě, v chlévě, kam sa jen pohnu.‘“⁶¹

Sám se chce mezi lidmi pyšnit Františčinou krásou a svěžestí, avšak od své mladé manželky očekává, že bez odmlouvání udělá vše, co jí přikáže. Zneužívá při tom jejího nevýhodného společenského postavení, je si dobře vědom, že když se on, bohatý sedlák, ožení se svobodnou matkou, bude se mu Františka cítit zavázána.

Jura svou manželku za sobě rovnou v žádném případě nepovažuje. I po svatbě v ní vidí stále jen chudou dívku, která nepřinesla žádné věno. Ačkoli jí před sňatkem slibuje, že jejího syna Metoda bude mít rád jako vlastního, nikdy jej za svého nepřijme. Nakládá malému chlapci stále víc a víc práce a za sebemenší pochybení jej přísně trestá. Často srovnává Metoda se svým synem z prvního manželství, stejně jako Františku porovnává se svou nebožkou. Ani Františka, ani Metod z tohoto srovnání nevycházejí pozitivně.

Své nové manželce nedůvěřuje, což se otevřeně projeví ve chvíli, kdy se mu Františka odváží sáhnout do peněženky. Rozzuřený Jura ženě zakazuje brát

⁶⁰ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 91.

⁶¹ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 56.

peníze, které nevydělala, a které ji tudíž nepatří. Když nemůže najít stvrzenku za odvedené dřevo, okamžitě podezírá manželku, že doklad ukradla:

„Dost komedie! Daj sem lístek. Už teho mám dost. Nebo idu pro četníky. Nedám sa žádným okrádat.“⁶²

Ačkoli stvrzenku nakonec najde, nejen, že se Františce za křivé nařčení neomluví, ale znovunalezení dokladu před ní dokonce zapře.

Třebaže všichni tři muži touží po harmonickém, spokojeném manželství, způsoby, jimiž se toho snaží dosáhnout, se různí. Zatímco táta i Robert se za všech okolností snaží s manželkou dohodnout, jsou ochotni přistoupit ke kompromisům, Jura používá především rozkazy a jedná z pozice silnějšího jedince.

Nemá pochopení pro manželčina přání ani potřeby, ačkoli Františka myslí především na všeobecný prospěch. Výměnu shnilé podlahy i vydláždění dvora považuje za panské výmysly, povýšené a neskromné. Vyčítá ženě, že není nikdy s ničím spokojená, a nechá ji samotnou tahat těžké kameny na opravu dvora. Pomůže jí teprve poté, co se zoufalá Františka odhodlá k útěku.

Naopak táta je příkladně citlivý k Jarmiliným přáním a velmi jej trápí, když manželka není šťastná. Ačkoli nebyl na nic podobného dříve zvyklý, ochotně se přizpůsobuje oslavám svého svátku i mikulášské nadílce, jen aby své ženě udělal radost.

Ani jejich manželství však není dokonalé. Především na začátku jejich vztahu se mezi nimi objevovaly neshody, z ženiny strany i určitá míra ostychu, způsobená především značným věkovým rozdílem. Momenty disharmonie mezi manželi pramení především z tátova rozhodnutí nepromarnit lásku, která mu byla dopřána navzdory jeho pokročilému věku. Právě z tohoto důvodu se rozhodl izolovat svou manželku od vnějšího světa a cele si ji přivlastnit.

„Žili jsme v městečku odloučeně po všechna léta. Táta šel tak neústupně za svým srdcem. Oženil se se mnou, tak velmi mladou, proti všem rozvážným předpokladům. Uchopil pevně, po čem toužil. Svým způsobem bezvýhradně miloval a chránil, co si od osudu vzal, když už čas tolik pokročil. Byla to přemíra lásky, strach i zkušená znalost lidí, co ho donutilo, aby si vybudoval domov jako ostrov v moři, odkud nevedou mosty.“⁶³

⁶² GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 133.

⁶³ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 277.

Také Robert se snaží vstřícně přistupovat ke Klářiným, často přehnaným a nesmyslným, nárokům. Cítí odpovědnost za ženu, kterou sice nemiluje, ale s níž žije v manželství už téměř pětadvacet let. Má starost o nemocnou Kláru a zařizuje jí lékařskou péči, třebaže ona sama ji odmítá.

Robert a táta jsou vysokoškolsky vzdělaní muži, lékaři, a jako takoví si plně uvědomují hodnotu člověka ve světě. Mají v úctě lidský život, oba se snaží pro blízké ve svém okolí dělat vždy to nejlepší. Robert s Klárou se ujímají osiřelé Jany, třebaže s nimi není nijak příbuzná, do tátova domu denně přicházejí malí strážníci i stará almužnice. Táta rád přijal do své rodiny i manželčiny příbuzné – sestru Irenu a synovce Itu.

Jura Podešva je sedlák a největší cenu pro něj má půda a majetek. Mnohem víc mu záleží na úrodě a dobytku, především pak na koních, než na člověku. Manželčin syn, kterého sliboval mít rád jako vlastního, pro něj má cenu jen tehdy, jestliže pracuje. Jak málo si ve skutečnosti cení lidského života, vyplývá na povrch ve chvíli, kdy se Metod ztratí během mrazivé prosincové noci. Tehdy Jura zcela otevřeně říká zoufalé Františce:

„Ten smrad mi už leze krkem! Óch to by byl odpočinek, to by byla múdrost prozřetelnosti, dyby si ho tak Pán Bůh k sobě vzal.“⁶⁴

Zatímco táta vystupuje pouze jako manžel a své ženě je zcela věrný, Robert Rýdl i Jura Podešva udržují také mimomanželské vztahy. V případě Jury je tento vztah především tělesný, u Roberta naopak nikdy nedojde naplnění a zůstává pouze duševní a platonický.

Robertův svazek s Klárou je spíše než na lásce založen na vděčnosti. Sňatkem s bohatou vdovou získal mladý zvěrolékař společenské postavení i finanční prostředky, které neváhal využít ve prospěch celého města. Brzy ovšem pochopil, že duševní souznění mezi ním a jeho manželkou není možné, stejně jako skutečnost, že spolu nikdy nebudou mít děti:

„Srdce to ví a úhrnem beze slov cítí, že muž, v jehož prsou bije, má starou, ošklivou a hloupou ženu, klepavou a zlovolnou, vyesedající maloměstské skandály jako slepice ve své kukani před domem a rozhlašující je s hlučným ovokáním. Klidná a hluboká krása duševního spoluzití nebude nikdy. Děti nebudou nikdy.“⁶⁵

⁶⁴ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 192.

⁶⁵ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, s. 125-126.

Ve chvíli, kdy už se smířil s citově nenaplněným životem, přichází do jeho domu Jana. Rád by rád byl osiřelé dívce náhradním otcem, Jana sama jej oslovuje „otčím“, ale jeho vztah začne brzy přerůstat v něco většího. V Janě konečně nachází spřízněnou duši a blízkého člověka. Dívka je inteligentní, a proto s ní Robert může hovořit o záležitostech, které Kláru nezajímají. Díky Janě si však naplno uvědomuje dosavadní prázdnotu svého života.

Propastný rozdíl mezi Janou a Klárou naplno vyplývá na povrch během nepodařeného Matičního dne v Opavě. Zde poprvé vidí Robert svou manželku očima druhých lidí a uvědomuje si, jak je stará a směšná. Janino mládí, její krása, laskavost a upřímnost jsou nyní ještě výraznější a Robert si uvědomuje, že dívku miluje. Vyznat Janě své city se však odhodlává až o několik měsíců později, v posvátné a slavnostní atmosféře Vánoc.

Třebaže Jana jeho lásku opětuje, nepovažuje čestný a zásadový Robert za správné odejít od své zákonité manželky. Robertovy city k Janě tak zůstávají i nadále pouze platonické, a to především kvůli mužově smrtelné nemoci. Rozum a čest opět zvítězí nad citem, Robert nechce milovanou dívku učinit nešťastnou a odmítá ji:

„Nevtisknu ti už pečeť žádné vzpomínky na sebe, ničím už nepoznamenám tvou mladost svou touhou. Neuchvátím sobecky a bezcitně několik hodin štěstí, abych tě na léta ranil vzpomínkou. Někdo jiný tě naučí lásce. [...] Vím, že jsi mne měla ráda, Jano, a že bys mi byla dala štěstí. Nechci víc. Nepřijmu víc. I tak jsi jedinou krásou a jedinou radostí mého života.“⁶⁶

Vdovec Podešva udržuje milostný poměr se svojí děvečkou Rozínou. O jejich vztahu se povídá v celém okolí, přesto Jura ještě před svatbou přísahá Františce, že mezi nimi nikdy k ničemu nedošlo.

Ačkoli svou víru v Boha dává okatě najevo při každé příležitosti, především každý večer při modlení, nijak se nerozpakuje své ženě Františce do očí lhát a ani po svatbě se neodhodlá ukončit milenecký vztah s Rozínou. Bez sebemenších výčitek svědomí dál cizoloží a podvádí svou před lidmi i před Bohem právoplatnou manželku. Františka jej dokonce přistihuje, jak s Rozínou souloží na seníku. Toto své jednání Jura nepovažuje za žádný prohřešek, omlouvá je svou mužskou potřebou. Zbabělý a slabošský sedlák má z děvečky strach, proto jí vždy dává za pravdu a před Františkou ji obhajuje:

⁶⁶ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, s. 174-175.

„Prosím ťa proboha, co jednak proti ní máš? Co proti ní věčně budoucně jedeš? Pracuje poctivě a nekrade, takovou aby pohledal. Já nevím! Tobě neuhoví.“⁶⁷

Ve chvíli, kdy Františka zoufale hledá svého ztraceného syna, nepřidá se Jura k ní, nýbrž spolu s Rozínou ženino jednání zpovzdálí sleduje, což se mu nakonec stane osudným. V domnění, že se jedná o vidinu, mrští Františka jejich směrem lucernu a milenci společně uhoří na seníku.

Zcela odlišný a svým způsobem specifický je vztah hlavní hrdinky *Vlčí jámy* a lékaře. Poprvé se osobně setkávají, když Jana přichází do jeho ordinace s bolavým zubem. Muž je dojat nešťastnou dívkou a soucítí s ní, protože zná velmi dobře poměry v domě Rýdlových. Nabízí jí svou účast a pomoc:

„Poslouchejte, děvčátko, ať vás cokoli bolí; cokoli, víte? Přijďte ke mně. Snad to uleví. [...] Nemáte nikoho. Mějte alespoň svého spolehlivého – a upřímného – doktora.“⁶⁸

Navzdory této laskavé nabídce se dívka neodvažuje lékaři svěřit se svým trápením. Po čase lékař přichází do Rýdlova domu kvůli nemocné Kláře, ale záhy si uvědomuje, že opravdovou pomoc potřebuje právě Jana. Marně se pokouší přesvědčit tetu, že by měla něco udělat pro dívčino zdraví.

Lékařův přátelský, a vzhledem k věkovému rozdílu i zčásti otcovský zájem o Janu postupně přerůstá v milostný cit. Je odhodlán zůstat mladé dívce nablízku i poté, co jej teta Klára ze svého domu rázně vykáže. Na jedné z procházek požádá lékař Janu o ruku, ona jeho nabídku odmítá. Muž se však odmítá vzdát a slibuje Janě, že na ni bude čekat:

„Myslete na to, že kdykoli, ve dne, v noci, v každé minutě, je pro vás u mne uchystán domov. Mám vás rád. Čekám na vás.“⁶⁹

Lékařova vytrvalost nakonec opravdu dosáhne úspěchu. Po smrti otčíma i tety je to právě on, kdo se osiřelé Jany ujímá a slibuje jí šťastný život po svém boku.

⁶⁷ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 90.

⁶⁸ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986, s. 87.

⁶⁹ Tamtéž, s. 204.

Závěr

Jarmila Glazarová vydala v rozmezí pěti let čtyři beletristická díla, z nichž pouze dvě lze jednoznačně považovat za romány. Její prvotina *Roky v kruhu* se značně blíží žánru memoárovému, zatímco *Chudou přadlenu* lze označit spíše za národopisný dokument. Naše diplomová práce se zabývala prózami *Roky v kruhu*, *Vlčí jáma* a *Advent*.

Glazarová představovala v době před druhou světovou válkou umělecký objev a mnohými kritiky byla považována za pozoruhodný literární talent. Značnou pozornost vzbudila už svým debutem a její dílo dosahovalo vysoké umělecké úrovně, především svou promyšlenou kompoziční výstavbou, smyslem pro detail a obraznost či využitím dialektů. Prózy Glazarové se dočkaly veskrze pozitivního hodnocení literárních kritiků, přestože se objevily i výtky, týkající se idealizace některých postav či příliš sentimentálního závěru.

Ve svých románech se Glazarová snaží o maximální míru autenticity, což dokazuje mimo jiné i to, že všechny analyzované hlavní mužské postavy mají jméno. Ne vždy je však autorka k pojmenování postav využívá. V případě, že jméno postavy s jejím charakterem či její sociální rolí nijak nekoresponduje, objevuje se místo jména výstižnější apelativum – manžel vypravěčky *Roků v kruhu* je tedy nazýván tátou, Jura Podešva v *Adventu* je označován jako sedlák nebo gazda.

Mužské postavy jsou nejčastěji charakterizovány prostřednictvím vypravěče, přesto však jejich charakterizace není vždy úplná. O minulosti postav se čtenář dozvídá pouze v případě, kdy je to pro význam příběhu nezbytně nutné, a zároveň má jen omezený přístup k jejich myšlenkám; výjimku představuje pouze román *Vlčí jáma*. Postavy táty, Roberta Rýdla i lékaře jsou navíc značně idealizovány, zatímco Jura Podešva je naopak vyličen výhradně negativně.

Jelikož mají všechny analyzované romány společné téma, není jisté náhodné, že u mužských postav nacházíme rovněž značné množství shodných rysů. Všichni mužští protagonisté vystupují v roli manžela. Táta, Robert Rýdl i vedlejší postava lékaře vykonávají podobná povolání a mají totožné charakterové vlastnosti – jsou laskaví, obětaví a moudří. Muži jsou si navíc podobní i fyzicky – všichni jsou vysocí a statní, případně s tmavými vlasy či

černýma očima. Z toho lze usuzovat, že autorka, ať už záměrně či podvědomě, všem mužským hrdinům vtiskla podobu svého zesnulého manžela.

Nejdůležitějším partnerským vztahem v románech Jarmily Glazarové je manželství, které však je ve všech případech jistým způsobem nerovné. V *Rocích v kruhu* se jedná pouze o rozdíl věkový, který není nijak složité překlenout. Ve *Vlčí jámě* i v *Adventu* však mezi partnery navíc vstupuje rozdílné sociální postavení, s nímž se vyrovnávají podstatně obtížněji, a konečně také rozdílná míra intelektu, s níž se vyrovnat nedokáží. Mužské postavy však nevystupují pouze jako manželé, Robert Rýdl i Jura Podešva vstupují zároveň do mileneckého vztahu, který ovšem prožívají odlišně.

Posledním společným rysem všech tří románů je tragický závěr. Glazarová volí jako prostředek rozuzlení konfliktu smrt, která přichází zvenčí. Shodou okolností vždy umírají mužští protagonisté: táta, Robert Rýdl i Jura Podešva. V případě tragického *Adventu* i dramatické *Vlčí jámy* je však na konci příběhu obsažen příslib šťastné budoucnosti. Paradoxně jsou pouze *Roky v kruhu* zakončeny skutečným neštěstím, ačkoli ve své podstatě tato kniha přináší výhradně pozitivní příběh harmonického života.

Anotace

Autorka práce: Martina Hetclová

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Charakteristika mužských postav v psychologických románech Jarmily Glazarové

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Erik Gilk, Ph.D.

Počet znaků: 74 660

Počet příloh: 1 CD

Počet titulů použité literatury: 38

Klíčová slova: Jarmila Glazarová, *Advent*, *Vlčí jáma*, *Roky v kruhu*, mužské postavy

Tato diplomová práce se zabývá dílem Jarmily Glazarové, konkrétně romány *Roky v kruhu*, *Vlčí jáma* a *Advent*. Přibližuje životní osudy autorky, genezi daných próz a jejich přijetí dobovou literární kritikou.

Hlavní náplní práce je analýza a srovnání tří hlavních mužských charakterů ve vybraných dílech. Zaměřuje se na způsob, jakým jsou mužské postavy v románech charakterizovány, jak je autorka pojmenovává, případně souvisí-li jméno postavy s jejím charakterem. Práce se rovněž věnuje společným rysům analyzovaných postav a v poslední části také vztahům mezi mužským a ženskými postavami.

Résumé

Notre mémoire de licence présente l'ouvrage de l'écrivaine tchèque Jarmila Glazarová, concrètement ses romans psychologiques *Roky v kruhu* (*Années en ronde*), *Vlčí jáma* (*Antre du loup*) et *Advent* (*Avent*) édités entre les années 1936 et 1940. Dans les romans *Roky v kruhu* et *Vlčí jáma* on peut trouver les éléments autobiographiques tandis que le roman dramatique *Advent* a plutôt le caractère d'une ballade.

Tous ces romans contiennent le sujet commun, le mariage avec une différence d'âge. Glazarová montre aussi deux prototypes de l'époux, le bon représenté par papa (*Roky v kruhu*) et Robert Rýdl (*Vlčí jáma*) et le mauvais que représente Jura Podešva (*Advent*). Les caractères de papa et de Robert Rýdl sont un peu idéalisés tandis que Jura Podešva est complètement négatif.

Chez les caractères masculins on trouve beaucoup de traits identiques. Papa, Robert Rýdl et aussi le personnage secondaire du médecin exercent une profession similaire et tous trois hommes sont gentils, dévoués et sages. En plus, leur apparence physique est aussi pareille. On peut dire que c'est la figure de mari décédé de l'auteur.

La relation principale dans le romans est le mariage mais les hommes ne sont pas seulement les conjoints. Robert Rýdl et Jura Podešva sont les amants en même temps pourtant ces relations sont complètement différentes.

Chez tous trois romans se trouve une sorte de conclusion tragique parce qu'ils finissent par la mort. Et c'est toujours la mort des caractères masculins ; papa, Robert Rýdl et également Jura Podešva meurent.

Cependant, en cas de *Vlčí jáma* et aussi *Advent*, la fin du roman promet l'avenir heureux. Le roman qui finit par une véritable tragédie, c'est *Roky v kruhu* bien que ce livre apporte l'histoire de la vie heureuse.

Seznam použité literatury

Primární

GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988.

GLAZAROVÁ, Jarmila. *Místopis srdce*. 1.vyd. Praha: Albatros, 1973.

GLAZAROVÁ, Jarmila. O mé knize. *Panorama*. 1936, **14**(9).

GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987.

GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986.

Sekundární

Knižní publikace:

BURIÁNEK, František. Doslov. In: GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988.

BURIÁNEK, František. Doslov. In: GLAZAROVÁ, Jarmila. *Roky v kruhu*. 7. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987.

BURIÁNEK, František. Doslov. In: GLAZAROVÁ, Jarmila. *Vlčí jáma*. 9. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986.

BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. 1.vyd. Praha: Československý spisovatel, 1979.

FORSTER, Edward M. *Aspekty románu*. 1.vyd. Bratislava: Tatran, 1971.

FOŘT, Bohumil. *Literární postava*. 1.vyd. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. ISBN 978-80-85778-61-8.

HODROVÁ, Daniela. ... *na okraji chaosu ...: poetika literárního díla 20. století*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-140-1.

CHATMAN, Seymour. *Příběh a diskurs*. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-260-2.

KOUDELKOVÁ, Eva. Obrazy nerovných manželství v prózách Jarmily Glazarové. In: *Jarmila Glazarová (1901-2001)*. Staré Hrady: Osvětová beseda Staré Hrady, 2002, s. 23-27. ISBN 80-238-8640-1.

KUBÍČEK, Tomáš, Jiří HRABAL a Petr A. BÍLEK. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. Praha: Dauphin, 2013. ISBN 978-80-7272-592-2.

MRAVCOVÁ, Marie. *Umělecké dokumenty a romány*. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1987.

PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3.vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment s.r.o., ISBN 978-80-239-9284-7.

Stati, kritiky, články:

BENEŠ, Karel. Román životní pohody. *Panorama*. 1936, 14(8).

Ceny země české uděleny. *Lidové noviny*. 1939, 47(549).

JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky. *Lidové noviny*. 1939, 47(271).

JEDLIČKA, Benjamin. Román nerovného manželství. *Lidové noviny*. 1938, 46(271).

PEKÁREK, Václav. Jarmila Glazarová: Vlčí jáma. *U Blok*. 1938, 3(3).

PÍŠA, Antonín. Vypravěčka ženina údělu – Advent. In: *Stopami prózy*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964.

PÍŠA, Antonín. Vypravěčka ženina údělu – Vlčí jáma. In: *Stopami prózy*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964.

POLÁK, Karel. Jarmila Glazarová: Advent. *Kritický měsíčník*. 1940, 3(1).

POLAN, Bohumil. Tři romány životní víry. *Literární noviny*. 1937, 9(12).

RUTTE, Miroslav. Kniha o domově, lidech a zemi. *Národní listy*. 1937, 77(27).

SEZIMA, Karel. Z nové tvorby románové. *Lumír*. 1937, 63(4).

SEZIMA, Karel. Z nové tvorby románové. *Lumír*. 1939, 65(2).

SEZIMA, Karel. Zlaté klasy se sklízí letošní i minulých. *Naše řeč*. 1940, 24(5-6).

STRNADEL, Josef. Jarmila Glazarová: Roky v kruhu. *U Blok*. 1937, 2(1).

Lexikony a slovníky:

KARFÍK, Vladimír. Jarmila Glazarová. In: *Slovník českých spisovatelů*. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 113-114.

MRAVCOVÁ, Marie. GLAZAROVÁ Jarmila. In: *Slovník českých spisovatelů*. Praha: Libri, 2000, s. 194-195. ISBN 80-7277-007-1.

MRAVCOVÁ, Marie. GLAZAROVÁ, Jarmila. In: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. Praha: Brána, 1995, s. 194-195. ISBN 80-8594-616-5.

OPELÍK, Jiří. Jarmila Glazarová. In: *Lexikon české literatury*. Praha: Academia, 1985, s. 802-803.

Diplomové práce:

JOSEFÍKOVÁ, Silvie. *K výstavbě románů Jarmily Glazarové Advent a Vlčí jáma*. Brno, 2014. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. David Kroča, Ph.D.

PALÁNOVÁ, Kateřina. *Ženské postavy v dílech Jarmily Glazarové Roky v kruhu, Vlčí jáma a Advent*. Brno, 2009. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jiří Kudrnáč, CSc.

PRUSENOVSKÁ, Jana. *Jarmila Glazarová (1901 – 1977)*. Olomouc, 2010. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého. Vedoucí práce Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.